

Trivia & Varia

- Oko 2 minuta od početka trećeg stava Šopenovog Koncerta možete nakratko čuti "kvrckanje" violina i viola. Radi se o tehnici sviranja koja je poznata kao **col legno** (it. drvom), sviranje udarom (*battuto*) ili vučenjem (*tratto*) luka gudala, umesto strunama. Neki muzičari za ovu tehniku koriste jeftinije gudalo, jer taj način sviranja oštećuje luk.
- **Mazurka** (u poljskom genitiv i akuzativ od *mazurek*) je poljski narodni ples u parovima, obično živog tempa u 3/4 taktu. Ime je dobila po pokrajini Mazuriji. U 19. veku ples je postao popularan na evropskim balovima. Mazurke su pisali nekoliko kompozitori, a popularizaciji je najvećma doprineo Šopen koji ih je napisao 59.
- Za 18 godina, od 1831. godine kad se nastanio u Parizu pa do svoje smrti, Šopen je imao samo oko 30 nastupa pred publikom, uglavnom u privatnim salonima pred prijateljima i poznanicima. Poslednji nastup imao je 16.11.1848. u Gildholu (*Guildhall*) u Londonu gde je svirao za poljske izbeglice.
- **B** je oznaka identifikacije dela Antonijina Dvoržaka (Antonín Dvořák). Oznaka je inicijal prezimena češkog muzikologa Jarmila Burghausera koji je 1960. objavio "Tematski katalog, bibliografija, pregled života i dela Antonijina Dvoržaka" (*Antonín Dvořák - Tematicky katalog, bibliografie, prehled zivota a dela*). Katalog sadrži tačan hronološki redosled dela, za razliku od Dvoržakovog označavanja broja opusa: izdavači su često, kao umetniku u procvatu, radi reklame, stavljali veći broj opusa, a sâm Dvoržak je namerno davao manji broj opusa da bi ih prodao mimo ugovora s izdavačima, pa se stoga javljaju i višestruki brojevi opusa (op. 12 čak za pet dela!).
- **Trio** (od lat. *tres*, preko it. *trio* - trojka) je muzika za tri instrumenta ili glasa i naziv za izvođački sastav koji izvodi takvu muziku. Muzika je najčešće samo instrumentalna, ali može biti i samo za glas (takav sastav izvođača naziva se tercet) ili mešovita (glas i dva instrumenta). Potiče od baroknih trio-sonata. U klasicizmu i romantizmu trio je srednji stav ili deonica složenih dela.

Izvori:

- de.wikipedia.org
- en.wikipedia.org
- imslp.org
- www.allmusic.com
- www.antonin-dvorak.cz
- www.enciklopedija.hr
- www.kennedy-center.org
- www.nws.edu
- www.redlandssymphony.com

♦ **Zahvala umetnicima: aplauz i ovacije:** po muzičkom bontonu, **aplauz između stavova koncerta ili simfonije smatra se ometanjem** (umetnika u koncentraciji i slušalaca u praćenju radnje) i **po pravilu se ne aplaudira**, osim ako se ne radi o prvom izvođenju dela kome prisustvuje autor. Po završetku dela, sačekajte da se i poslednja nota rasprši u prostoru pre nego što počnete aplaudirati. Ako vam se izvođenje naročito sviđa, možete uzvikivati pohvale. Uobičajene su: ženama **bravá!**, muškarcima **bravó!** i skupno **bravi!**. Uz intenzivan aplauz umetnici mogu izvesti *bis*, ali to možete i tražiti uzvikom **bis!** (lat. dvaput), a to još istaknuti ustajanjem. Može se, naravno, izraziti i negodovanje uzvikom **bu!**, ali sumnjam da će ikad izvođenje biti toliko loše, dovoljno je samo ne aplaudirati ako vam se izvođenje ne sviđa.

NESLUŽBENI VODIČ KROZ PROGRAM KONCERTA NIŠKOG SIMFONIJSKOG ORKESTRA

(zamišljen kao dodatak službenom programu)

PREMIJERNI KONCERT

PETAK, 20. SEPTEMBRA 2019. U 20 SATI

SALA NIŠKOG SIMFONIJSKOG ORKESTRA

...

Dirigent: Svilen Simeonov

Solist: Ivan Dončev, klavir

Niški simfonijski orkestar

...

P R O G R A M

Frederik Šopen **Koncert za klavir i orkestar br. 2 u f-molu op. 21**

1. *Maestoso*
2. *Larghetto*
3. *Allegro vivace*

Antonjin Dvoržak **Simfonija br. 8 u G-duru, op. 88**

1. *Allegro con brio*
2. *Adagio*
3. *Allegretto grazioso - Molto vivace*
4. *Allegro ma non troppo*

Ovaj vodič u elektronskom obliku, glosar, podatke o autoru, kao i druge zanimljivosti možete pogledati na stranici <http://bonc1.users.sbb.rs/> ili, ako vam je lakše, na Google-u potražiti tu stranicu kao "**rat protiv slova a**".

O IZVOĐAČIMA

Svilen Simeonov, dirigent - biografiju možete pročitati u službenom programu NSO-a.

Ivan Dončev, klavir - biografiju možete pročitati u službenom programu NSO-a.

Niški simfonijski orkestar osnovan je 1952. godine pod imenom "Simfonijski orkestar Radio Niša" i od tada jedna je od najznačajnijih institucija kulture u Srbiji. Sarađivao je s mnogobrojnim vodećim umetnicima iz zemlje i inostranstva. Nastupao je širom Evrope, kao i na značajnijim festivalima, na primer na Dubrovačkim letnjim igrama, Mokranjčevim danima u Negotinu i festivalu *Olympus* u Grčkoj. NSO je osnivač i organizator Niških muzičkih svečanosti (NIMUS), značajnog festivala s 30-godišnjom tradicijom. Za svoj rad Orkestar je dobio više nagrada i priznanja. Stalni sastav orkestra (prema podacima sa službene stranice početkom 2018. godine):

Prve violine Stanislava Alađozovski koncertmajstor Sanja Jović Đorđević zam. koncertmajstora Jasna Mijović Katarina Pešić Jelena Gušić Slobodan Jevtić Bojana Đolović	Viole Vladan Veljković principal Saška Stojanov Krstić zamenik principala Zlata Filipović Irena Veljković Suzana Savić	Flaute Tatjana Veličković Minčić principal Oboe Vladimir Vezenković principal Marjan Radevski Klarineti Saša Minčić principal Aleksandar Mitić Fagoti Đorđi Alađozovski principal	Horne Danilo Filipović principal Jelena Nikolić Srđan Kurtić Milan Azirović Trube Darko Dimitrijević principal Aleksandar Milenković Tromboni Nenad Vuksanović principal Bojan Vidanović
Druge violine Tatjana Mijović Petrović principal Dejan Sotirovski zamenik principala Jelena Kocić Sandra Rakonjac Snežana Jovanović	Violončela Nataša Palić principal Aleksandra Petrović zamenik principala Ana Stanković Andrija Petrović Kontrabasi Milovan Dimić principal		

NSO redovno honorarno upošljava još nekoliko muzičara za dopunu orkestra (podaci nedostupni).

KOMPOZITORI I DELA

Frederik Fransoa Šopen (fr. Frédéric François Chopin, polj. Fryderyk Franciszek [Friderik Francišek]; Żelazowa Wola, 01.03.1810. - Pariz, 17.10.1849.) bio je poljski kompozitor i pijanist iz perioda romantizma. Već s osam godina održao je prvi pijanistički koncert. Godinu dana nakon završetka studija na Varšavskom konzervatoriju (harmonija i kontrapunkt) zauvek napušta Poljsku. Kraće vreme boravio je u Beču, a od 1831. nastanjuje se u Parizu. Šopenov opus sadrži gotovo isključivo dela za solo klavir, osim dva koncerta za klavir i orkestar te nekoliko kamernih kompozicija.

• Koncert za klavir i orkestar br. 2 u f-molu op. 21

Šopen je napisao dva koncerta za klavir i orkestar i oba su među njegovim najizvođenijim delima. Koncert za klavir i orkestar br. 2 u f-molu op. 21 započeo je najesen 1829. godine i bio je solist na premijeri 17.03.1830. u Varšavi. Ovo je prvi Šopenov koncert, ali nosi broj 2 jer je objavljen tek 1836. godine. Koncert za klavir i orkestar br. 1 u e-molu, op. 11. (objavljen 1833.) napisan je nakon premijere Koncerta u f-molu, premijera 11.10.1830.

godine u Varšavi bila je u sklopu Šopenovih oproštajnih koncerata pre odlaska iz Poljske, a i na njoj je Šopen bio solist na klaviru.

Koncert je napisan u klasičnoj formi brzi-spori-brzi stav, ali na način *stile brillante* s početka 19. veka u kome nema klasičnog dijaloga solista i orkestra i razvoja muzičke ideje kroz dramatične transformacije, već je namenjen da pokaže sve mogućnosti i virtuoznost solista. Kroz celo delo je klavir u centru pažnje, a orkestar služi samo da još više istakne njegovu briljantnost.

Prvi stav napisan je u sonatnoj formi, u kojoj orkestar uvodi dve teme, koje zatim preuzima i proširuje klavir.

Drugi stav je nokturno ocharavajuće lepote, a solo klavir pokazuje kako je Šopen zaslužio svoju reputaciju vrhunskog improvizatora.

Treći stav je rondo u brzom tempu mažurke. Plesni ritmovi pretvaraju se u još jedan blistav prikaz pijanističkih veština i vode u uzbudljivo finale.

Uobičajeno trajanje koncerta je oko 32 minuta (Rafal Blechacz, klavir, *Royal Concertgebouw Orchestra*, Jerzy Semkow, iz 2009. godine: 14:42 + 9:57 + 8:52 = 33:31).

Antonjin Dvoržak (Antonín Dvořák; Nelahozevs, 08.09.1841. - Prag, 01.05.1904.) bio je češki kompozitor iz perioda romantizma. Svirao je violinu, violu, klavir i orgulje. Već za vreme školovanja počeo je da piše muziku. Priznanja je dobio još za života, dela su mu izvođena širom Evrope, a mnogima je sâm dirigovao. Pisao je scensku, orkestarsku i kamernu muziku, muziku za solo-instrumente i druga dela, od kojih su najpoznatija opera "Rusalka", Simfonija br. 9 i "Slovenske igre". Mnoga njegova dela inspirisana su slovenskim plesovima, među kojima je i kolo. Potpuni katalog njegovih dela sačinio je Jarmil Burghauser, jer Dvoržak i njegov izdavač nisu tačno vodili brojeve opusa.

• Simfonija br. 8 u G-duru, op. 88, B. 163

Dvoržak je Osmu simfoniju napisao u jesen 1889. godine i bio je dirigent na premijeri u Pragu 02.02.1890. godine. Iako je u osnovi Dvoržak zadržao strukturu klasične simfonije, uveo je i brojne inovacije.

Allegro con brio - Jedna inovacija je već na početku: čelo, klarinet i fagot uvode sporu temu koja se praktično neizmenjena javlja na početku ekspozicije, razrade i reprize. Flauta uvodi pastoralnu glavnu temu koju preuzima orkestar, a zatim sledi sporedna tema. Burna razrada se stišava kad umesto flaute glavnu temu preuzima engleski rog. Repriza završava kratkom energičnom kodom.

Adagio - Drugi stav može se smatrati slobodnim rondom: počinje melanholičnom melodijom gudača a zatim se izmenjuju teme u kontrastnom raspoloženju, koje predvode flauta, violina i klarinet.

Allegretto grazioso - Molto vivace - Kao i drugi, i treći stav zasnovan je na kontrastu. Počinju ga violine u stilu valcera, za kojim sledi češki ples koji ima ulogu trija, takođe u 3/4-skom taktu. Vraća se valcer, a za njim u kodi se ponovo javlja ples iz trija, ali u bržem tempu.

Allegro ma non troppo - Fanfare najavljuju četvrti stav, koji je napisan u obliku "tema i varijacije". Stavom prevladavaju češke teme, a varijacije obuhvataju brži i sporiji tempo te nežnije i bučnije melodije, ali uvek u vedrom i optimističnom raspoloženju. Lirski pasaž uvodi stav u trijumfalno finale.

Uobičajeno trajanje simfonije je oko 36 minuta (*Berliner Philharmoniker*, Rafael Kubelik, iz 1966. godine: 9:58 + 10:19 + 6:39 + 8:56 = 35:52).